

Oponentský posudek k bakalářské práci Anety Bučkové, *Spiritualita uživatelů marihuany*

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, katedra psychologie
Vedoucí práce: Mgr. Radovan Hrubý

Autorka předložila jako svou bakalářskou práci text, ve kterém se snaží nahlédnout blíže na spiritualitu uživatelů marihuany a předpokládá odlišnost tohoto fenoménu v porovnání s neuživateli, a to skrze užití dotazníků a jejich kvantitativní zpracování.

Zvolené téma není tématem, které by bylo palčivé nebo ve středu odborného zájmu, nicméně sama autorka uvádí jako jeden z cílů *samotné přivedení vědeckého zájmu zpět k tomuto tématu*. Samozřejmě ale z pohledu současného trendu užívání a nadužívání marihuany, zájem o uživatele návykových látek aktuální je.

Dalším cílem práce je *přinést nový pohled na užívání marihuany*, chybí ale dostatečné popsání soudobého pohledu. Dle mínění autorky převažují v současné době *negativní konotace při pohledu na uživatele této drogy*. Názory ale nejsou nikterak podloženy, nevíme, zda autorka vychází z praktických zkušeností či odborných prací, na základě čeho si takové mínění vytvořila. Vyhledání podkladů pro předkládané názory by mohlo ukázat, že v praxi např. s mladistvými uživateli, případně v prevenci užívání návykových látek, tento pohled vyvážený je. Cíl *vyvážení přístupu a objektivního pohledu* postrádá zmíněné ukotvení a není zřejmé, či by tento pohled měl být, kdo je cílovou skupinou, která by měla na uživatele takto „nově“ nahlížet (ti, kdo s uživateli odborně pracují, rodiče, učitelé, legislativci,...).

Hlavní otázkou práce je, zda je spiritualita uživatelů marihuany odlišná od osob bez zkušenosti s touto omamnou látkou. Je-li odlišná, implicitně z úvodu práce vyznívá, že by to znamenalo spíše pozitivní konotaci při pohledu na uživatele marihuany, ale není vyjasněno, co by to vlastně o uživateli vypovídalo. Není jisté, zda autorka rozlišuje spiritualitu uživatelů a prožitek spirituality.

Velká část textu je věnována různým přístupům ke spiritualitě, autorka je hezky historicky a geograficky ukotvuje. Práci by dodalo více odborný ráz, kdyby bylo zřejmé, ke kterému pojetí se nakonec přiklání a na které nahlíží kriticky. Negativa v pohledu na uživatele jsou částečně spojována s důsledky, důraz práce je kladen na přínosy marihuany, nikoli na rizika. I přesto, aby byla práce v souladu s cíli objektivní a vědecká, měla by je také zmiňovat. Kapitola věnovaná rizikům užívání návykových látek úplně chybí. Zmiňována jsou průběžně a spíše okrajově, autorka například udává, že *psychosociální rizika marihuany jsou nadhodnocována*, ale zdroje pro svá tvrzení neuvádí.

Postrádám také v práci bližší rozlišení psychoaktivních látek a jejich účinků. Bylo-li by více prostoru věnováno účinkům marihuany, bylo by zřejmé, že halucinogenní drogy (i kanabinoidy) mohou způsobovat stavy podobné transu, meditaci a snění, což je spolu s dalšími vyjmenovanými účinky vlastně jedna z oblastí předkládaného hodnocení spirituality. Autorka udává, že záměrem výzkumného snažení je prokázat, že užívání marihuany pro mnohé uživatele přináší spirituální a mystické prožitky, což je vzhledem k účinkům psychoaktivní látky nasnadě.

Přínosné pro práci by bylo vymezení současného pohledu na uživatele marihuany. Do diskuse by bylo možné zařadit také téma věku uživatele, biologických a osobnostních

změn v důsledku užívání psychoaktivních látek, téma legality ve vztahu ke snížené kontrole nad svým konáním a etiky. Tvzení, že *bylo prokázáno, že marihuana je drogou „měkkou“ a dosavadní postoje o vysokých rizikách jsou již překonané*, je poměrně odvážné, bohužel autorka neuvádí zdroje, které by to dokazovaly. Výzkumy hovoří např. o důsledcích užívání marihuany v souvislosti s rozvojem patologie u vulnerabilních jedinců (viz např. práce Smit, Bolier & Cuijpers, 2004), domnívám se, že polemika nad mírou rizika užívání návykové látky pro jedince a jeho sociální okolí je v odborné psychologické práci na místě.

Ačkoli velikost výzkumného vzorku je pro kvantitativně pojatý výzkum diskutabilní, zpracování empirické části celkově hodnotím pozitivně. Zvolené metody sběru a zpracování dat jsou vzhledem k charakteru práce přínosné. Pro zpracování dotazníků autorka zvolila přepis do datové elektronické matice, následně použila mimo jiné t-test či analýzu rozptylu v programu SPSS.

Vhodné by bylo vyvážit části týkající se dotazníků, kdy je podrobně popsán Pražský dotazník spirituality (PSQ), nicméně o výběru otázek a tvorby dotazníku autorky, případně jeho pilotáži, je řečeno velmi málo. Zajímalo by mě také, jak byli oslovení první respondenti, na které se následně napojovaly další kontakty.

Výsledky neprokázaly rozdíl ve spiritualitě uživatelů marihuany. Z práce zjednodušeně vyplývá, že uživatelé drog prožívají určité mystické, spiritualistické momenty, nicméně kvůli těmto účinkům byly tyto omamné látky, jak autorka uvádí, užívány již v dávných dobách. Celkově se v porovnání s kontrolní skupinou jejich spiritualita významně neliší.

Ohledně výsledku vlivu dalších drog na skóry PSQ je třeba zdůraznit ještě menší počet respondentů ve výzkumném vzorku. V souvislosti s tím je ale pozoruhodná autorčina část práce, která směřuje spíše ke kvalitativnímu pojetí výzkumu, a to analýza jednotlivých odpovědí a naznačení interpretací. Zajímavá je úvaha sledující rozdíl ve spiritualitě na základě reflektování očekávání účinku, respektive důvodu užívání. V případné další práci by bylo jistě zajímavé doplnit závěry o kvalitativní zpracování, jak autorka sama naznačila.

Po formální stránce bych doporučovala častější udávání zdrojů, které mnohdy u zásadních tvrzení v práci chybí, a sjednocení citací v případě, že uvedeny jsou (autorka např. někdy uvádí celá jména autorů, jindy pouze příjmení). V empirické části práce by pro lepší orientaci čtenáře bylo žádoucí vypisování hodnot a jednotlivých koeficientů nahradit přehlednými tabulkami. Celkově by text mohl být přehlednější nejen vložím tabulek, ale i odrážek či dílčím členěním dlouhých pasáží. Autorka by měla věnovat pozornost také dílčímu zařazení témat pod kapitoly (některé pasáže by se hodily tematicky do jiných částí) a explicitnějšímu vyjádření souvislosti jednotlivých částí s cílem práce.

Zmíněné výtky jsou spíše formálního charakteru, podkladem pro diskusi a doporučením pro další vědecké výstupy autorky. Celkově práci posuzuji jako naplňující požadavky kladené na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě.